

Autor: Michael O'Meara

„Doba malé politiky minula: již příští století přinese boj o vládu na Zemi – *nutnost* velké politiky.“

—Nietzsche, *Mimo dobro a zlo*, §208 (Aurora, 1998)

V noci na 15. března 1945, na útěku před novým Američany dosazeným pařížským režimem, spolykal Pierre Drieu La Rochelle smrtelnou dávku gardenalu.

Sebevražda toho skvělého normanského spisovatele, který volil smrt před porážkou, nemohla jeho renomé prakticky pošpinit.

Jak píše historik Pierre Nora ve své předmluvě k Drieuho *Deníkům 1939-1945* z roku 1992:

„Pro poválečnou generaci (se stal)... romantickým hrdinou nietzscheovského rozměru, legendárním nonkonformistou, fašistou bez rukou od krve, intelektuálem, který zaplatil nejvyšší cenu za věrnost svým ideálům až do hořkého konce. Jeho postava nabyla mytických rozměrů.“ 1]

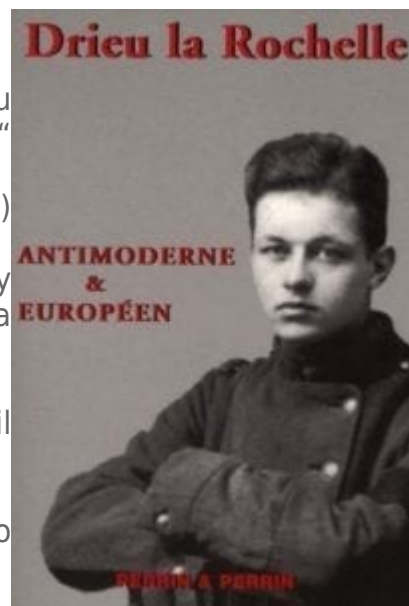
Mytických rozměrů, snad – ale je to právě Drieu – revoluční mučedník, pro spásu Evropu zavrhuje právo-levé dělení, který k nám promlouvá i dnes.

Skutečně jen nemnoho autorů jeho doby se tak silně a jasně pustilo do křížku se zásadními otázkami Evropy. Ve svém semi-autobiografickém románu *Gilles* (1939), 2] napsal, že člověk existuje jedině v boji: „Žádná myšlenka, žádný cit není skutečný, pokud jej neprovede zkouška smrti.“

Revoluční evropanství jeho myšlení na nás dodnes působí nejen proto, že jeho témata řeší i náš svět, ale i proto, že jeho nesmlouvavá „zkouška smrti“ jim dodává jistou nadčasovost.

Francouze Drieuho generace – „generace 1914“ – tížil pocit, že jejich svět umírá a v bolestech se rodí svět nový, nikoliv nezbytně lepší. Duchovní krize vyvolaná Velkou válkou, toto „zpochybnění základů všeho“, se nakonec protáhne na celou meziválečnou éru (1918-39).

Leitmotiv vojáka – vracejícího se, jen aby zjistil, že se stal mužem bez domova ve vlasti, za níž bojoval, ale která už se nepodobá té, kterou znával – se táhne celým Drieuho dílem jako červená nit. Ve Francii téma rezonovalo zvláště silně, neboť už před válkou se země topila v pocitu zmaru a úpadku.

Drieu: anti-moderne et Européen

Coby kolébka středověké i moderní civilizace Francie dlouho Evropě vévodila nejen v myšlení, vkusu a obhajobě modelů, které poskytovala zbytku kontinentu, ale také vojensky a demograficky. Pak ale v poslední třetině 19. století sjednocení Německa a s ním spojený překotný populační a průmyslový růst přivedl francouzskou hegemonii k náhlému a ponižujícímu konci.

Skutečně bolestně to demonstrovala Prusko-francouzská válka roku 1870 a ještě výrazněji 1. světová válka, v níž byla Francie schopna „porazit“ Němce (po nichž „mí lidé, samotní, snadno po staletí šlapali“) jedině spojením se se všemi ostatními světovými mocnostmi.

Ve svém prvním politickém díle *Mesure de France* (1922), 3] se Drieu postavil „dekadenci“, která podle všeho zavinila zkaženost francouzského ducha, čímž se pustil do tématu, které se tak či onak bude objevovat v celém jeho následujícím díle.

Lhostejný ke skutečnosti, že už nešlo o tentýž dobyvačný lid jako v roce 1800, obvinil své krajany – a především elity – že podlehli umrtvujícím formám, které s sebou přináší moderní život.

„Všude, kam se podívám“, pozoroval, „vidím bezradné lidi, kteří ztratili smysl všech věcí – veškeré povědomí, co je sex nebo politika – co je vůdce, člověk, umění nebo náboženství.“

Úpadek Francie podle něj nebyl jednoduše výsledkem moderního kapitalismu (teze levice) nebo demokracie (jak to viděla pravice), ale zásadního nesouladu v životě národa, zjevného i z dysgenických demografických trendů. Během 19. století vzrostla francouzská populace jen nepatrně, zatímco německá se téměř zdvojnásobila.

Pro Drieuho byla neplodná populace známkou vytrácející se vitality a všeho, co s tím souviselo: strach z riskování, úpadku mužných hodnot, upnutí se na pohodlí a bezpečnost i ubíjející sebestřednost.

Následky pak nevyhnutelně ohrožovaly samotné přežití: „Muž,“ napsal, „který špatně obdělává své pole a zanechá svou ženu bezdětnou, snadno podléhá sousedům, kteří zatouží po jeho vlastnictví.“

Ale důležitější než odzbrojení Francie ve světě chtivých sousedů, dekadence vysávající její životní sílu prosakovala do různých oblastí národního života, podkopávala její moc, samostatnost i schopnost promyslet řešení problémů samotnou. Nástup masové imigrace 20. let se zdál být jen nejposlednějším a nejnebezpečnějším vyjádření této sešlosti.

Drieu věřil, že osud Francie bude sdílet celá Evropa, neboť 20. století nezměnilo jen staré civilizační formy, ale celý vestfálský systém suverénních států, tím jak zvěstovalo věk kontinentálních říší, umenšujících význam i suverenitu národního státu.

Německo možná přerostlo Francii, ale nikdy nedosáhne celokontinentální hegemonie. Nejen že se proti němu budou i nadále spojovat ostatní evropské státy, ale jeho demografická a

ekonomická síla má váhu jen při konfrontaci s menšími evropskými zeměmi. Jako takové Německo nakonec podlehne stejnému úpadku jako Francie – úpadku, který neovlivní jen jeho pozici na mezinárodní scéně, ale také schopnost vypořádat se s domácími imperativy moderního života.

Dokud zůstane Evropa politicky roztržštěná, neriskuje jen další bratrovražednou válku, jako byla ta v letech 1914-1918, ale také nadvládu kontinentálních mocností: amerického kapitalismu a ruského komunismu (a to nemluvíme o čínské a indické říši, jejichž vzestup předvídal pro 21. století).

Francie podle něj byla předurčena stát se buď „Irskem“ v nekonečném boji proti cizí říši – nebo aktivním účastníkem evropského impéria, jehož mír a řád měly vládnout světu.

Francie, Německo a další evropské národy tak jinými slovy mohou přežít éru kontinentálních impérií s jejich obřímí ekonomikami a „tyranií čísel“ jedině federalizací.

Federace však nemusí nutně značit likvidaci národa. Oproti současné Evropské komisi – odcizené od specifické evropské biokultury – však jádrem federace Drieuho vize nebylo podřízení národů kontinentu nadvládě tržních principů.

Šlo mu o obrodu Evropy, nikoli o ekonomické zničení jejích etnonárodů. Pod vlivem antiliberálních nacionalistů jako Maurice Barrès, Charles Maurras a Jacques Bainville – jež ho už v mládí pomohli iniciovat do „kultu Francie“ – byla jeho oddanost „Marianne“, kterou miloval „jako nádhernou ženu, s níž by se někdy mohl potkat na noční ulici“, neochvějná.

Zároveň si ale uvědomoval, že nacionalismus, „tato ideologie 19. století“, dospěla do slepé uličky dějinného vývoje, jak kvůli v sobě obsaženým sebezničujícím rivalstvím, tak kvůli postupnému omezování evropského ducha.

„Každý nacionalismus“, napsal v roce 1928, „činící z vlasti konečný cíl namísto začátku, odmítá právě ony energie a tvořivost, jež se z vlastní rodí.“ Pro autora *L'Europe contre les Patries* (1931) 4] se stal nacionalismus ve věku kontinentálních říší residuem, škodlivým národům i Evropě.

Nikoliv Francii, ale Evropě coby duchovní komunitě národu tedy posléze přísahal věrnost: „Francie jako politická entita musí zemřít... aby dosáhla svého pravého duchovního místa.“

Drieuem vysněná federace by čerpala z místních identit a historickým institucí v Montesquiého tradici „komunity národů“ – sjednocujíc Evropany na základě sdíleného řecko-římského a latinsko-křesťanského dědictví, vzájemně recipročních výpůjčkách v průběhu jejich dějin a na institucionálním odkazu *ius publicum europaeum*.

Pro jednoho z autorů francouzské nové pravice (A. Guyot-Jeannin) nebyla Drieuho Evropa bezkrevným superstátem byrokratů, bankéřů a obchodníků, ale „duchovní, kulturní, komunitární Evropou s kořeny“, ochraňující své bohatě rozmanité etnonárody a věrna svým

proměnlivým duchovním formám.

Nebyla tedy zamýšlena jako „unie“ otevřená celému světu a ničící svou vlastní jedinečnou identitu – ale namísto toho zvětšeným Švýcarskem, žárlivě střežícím své různé národní rodiny. Národ – i když ve světě kontinentálních mocností postrádal životaschopnost – pro něj i nadále zůstával zásadním rámcem, jelikož jazyk, původ a spojení s půdou představují důvěrné součásti lidské identity.

Vzhledem k tomu že se po roce 1918 octla Evropa mezi dvěma nepřátelskými mimoevropskými mocnostmi, její rozdělení na 26 suverénních států – z nichž žádný nedokázal ovládnout ostatní nebo „ji důstojně zastupovat v soutěžení kontinentálních říší vyššího řádu“ – ji uvrhlo do významné nevýhody oproti jejím rivalům a zabránilo jí ujmout se nejen politické pozice, ale také duchovní perspektivy, nezbytné pro vypořádání se s přicházejícími výzvami.

„Jedině v rámci federace můžeme oživit zašlou evropskou duši a pozvednout pochodeň křesťanské Evropy 13. století nebo té aristokratické a intelektuální století osmnáctého... Toto není kosmopolitní sen, ale palčivá nutnost, otázka života a smrti. Evropa se zfederalizuje – nebo se pozře či bude pozřena.“

Za tímto účelem jsou tedy evropské národy povinny upravit své vzájemné vztahy.

„Zrození z Evropy, musí se k ní navrátit.“

Od rozpadu říše Karla Velikého se Evropa vydala na tisíciletou pouť diferenciací, separace a vymezování jedné části od druhé, „jako by to přikazovala karanténa.“ S 1. světovou válkou však kreativní fáze tohoto pnutí dospěla do bodu klesajících výnosů.

I když by Evropa nemohla být Evropou bez svých národů a bez nich by zemřela, podle Drieuho závisí životaschopnost národa do budoucna na Evropě.

Proto vyzýval své současníky, aby se stali Nietzscheho „dobrymi Evropany“ – „velice zavázanými dědici tisíciletého evropského ducha.“ Podobně jako překonali své náboženské rozepře v 17. století, nyní musí skoncovat s primátem výbušných národních identit, pokud mají přežít století dvacáté.

Z toho důvodu považoval za primární, aby zavrhli „šovinistické politikaření“ a ztuhlé státní formy, které slibovaly degradovat je i zbytek Evropy do nižších pater přicházejícího světového řádu.

Drieu uznával, že Evropa je do jisté míry „mýtem“; tento mýtus ale nepostrádá historicko-

civilizační působivost k vybuzení sil, které by mohly vzdorovat vládnoucí dekadenci.

Federace z jeho vize, tato *Europe des patries* tak usilovala o oživení specifického ducha jedinečných a nesrovnatelných evropských životních forem – nikoliv o jejich rozpuštění v ultraliberálním světovém trhu.

Drieu zdaleka nebyl jediný, kdo s podobnou vizí evropské federace přišel.

Po příměří z listopadu 1918 si Evropané takřka všech tříd a národností uvědomovali, že by další válka zrozená z národnostní řevnivosti kontinent zničila. Ve 20. letech minulého století se „evropská myšlenka“ oděla do mnoha podob: Lokarnských dohod, briandismu, panevropismu Coudenhove-Kalergiho atd.

Drieu nesdílel žádný z pacifistických, humanitářských nebo demokratických principů v té době především pohánějící snahy o jednotu (liberální premisy těchto principů totiž chápal jako projevy evropské dekadence), ale na jejich výsledná hnutí se díval jako na možné nástroje pro vytvoření Spojených států evropských.

V *Genève ou Moscou* (1928), 5] si dokonce pohrával s myšlenkou, že pokročilejší sektory evropského kapitalismu – poté co přerostly národní trhy – využijí Ligy národů k vytvoření těsnější ekonomické a později i politické jednoty.

Naděje vkládané do těchto reforem však nepřežily první poválečnou dekádu, kulminující nejhorší ekonomickou krizí moderních dějin.

Znechucený neschopností pravice i levice reagovat na krizi se Drieu La Rochelle zkraje 30. let začal poohlížet po revoluční alternativě schopné obrodit Francii a Evropu.

Po násilných pouličních protivládních protestech, které Třetí francouzskou republikou otřásly v únoru 1934 – kdy se protiliberální pravice (z větší části veteráni organizovaní v krajně pravicových *Ligues*) a neliberální levice (komunisté) bez mrknutí oka postavily ozbrojeným silám ve zjevné ukázce přetrvávající starodávné francouzské mužné tradice – se Drieu domníval, že konečně tuto revoluční alternativu našel v tom, co nazval „*Socialisme fasciste*“ (1934). 6]

V tomto díle obhajovaný fašismus nebyl úplně ortodoxní, ostatně jeho zájem o něj by se dal popsat spíše jako existenciální než politický.

Namísto maloburžoazního, antikomunistického a na stát fixovaného nacionalismu ho přitahoval instinktivní fašistický odpor k existujícímu liberálnímu zřízení, důraz kladený na mladistvost, zdraví, vůdcovství, rebelie a mužné činy – a především nietzscheovská odhodlanost k nebezpečnému životu.

Stejně tak setrval na kritickém postoji k ústupkům, jež německý a italský fašismus učinily *juste milieu* – ve francouzské terminologii liberální centrismus, ošklivící si konflikty i radikální

politiku.

Drieuho fašismus (podobně jako u řady fašistických intelektuálů) v posledku vycházel z jeho ztotožnění se s vůlí překonat dekadenci zrozenou z moderního života, a tak uskutečnit vyšší duchovní jednotu.

Jak napsal v roce 1938. „Být fašistou dnes znamená žít intenzivněji a plněji“ (což možná vysvětluje i po sedmi desetiletích nekončící posedlost levice fašismem).

Drieuho socialismus neměl i přes svůj negativní postoj k neomezenému trhu, lhostejnému společenské soudržnosti a duchovním hodnotám mnoho společného s marxistickým socialismem, prodchnutým židovským univerzalismem, kolektivismem a ubíjejícím materialismem. Jeho socialismus byl socialismem Spenglerem připisovaným Prusům – „organický“ a „autoritativní“ systém, podřizující hospodářství národu a upřednostňující jako „společenské“ cíle rozvoj ducha národa a životaschopnosti.

Jeho pojetí fašistické socialistické revoluce se také zdálo naznačovat možnost sjednocení fašistů a komunistů do protiliberálního spojení, které by snad mohlo vytvořit novou energickou, mladím kypící elitu, jež by znovu rozžehla uhasínajícího evropského ducha a stvořila nového člověka, jehož nebojácná vitalita by snadno překročila četné podoby moderní dekadence.

Drieuho „fašistický socialismus“ se jednoduše řečeno stavěl proti liberální modernitě z pozice archeofuturistické alternativní Evropy.

V roce 1936 se Drieu připojil k mladé *Parti Populaire Français* Jacquese Doriota, v níž viděl možný vhodný nástroj evropské revoluce.

Doriot, zřejmě největší z dělníků-revolucionářů zrozených Třetí internacionálou, byl vyloučen z francouzské komunistické strany v roce 1934, načež jeho příklon k revoluční pravici otevřel cestu k vytvoření masové fašistické strany ve Francii (už několik měsíců po založení měla 130 tisíc členů).

Doriot však Drieuho zklamává a ten koncem roku 1938 z PPF neochotně odchází.

Následuje období Drieuho hlubokého zoufalství, nejen kvůli promarnění příležitosti k francouzské fašistické revoluci, ale i kvůli hrozbě další světové války – zhmotnění jeho nejhorších obav.

Po Bitvě o Francii (květen-červen 1940) – která jen potvrdila jeho nízké mínění o francouzském parlamentním režimu a tezi, že jeho armáda nejtvrdějším výpraskem v dějinách země prokázala churavou povahu buržoazního sociálního řádu – se pokusil vytěžit maximum z mizerné situace kolaborací s německou okupační správou.

Skrze spolupráci doufal vytvořit fašistickou Francii, schopnou dosáhnout uznání nacistického

Německa a současně učinit fašismus méně nacionalistickým a více evropským a socialistickým.

Přestože se tento rasově uvědomělý europeanista osobně identifikoval s nordickým odkazem kelto-germánské Francie, nebyl vysoký, modrooký a světlovlasý Drieu germanofilem. Vlastně se už dříve stavěl proti možnosti dosažení evropské jednoty pod hegemonickou nadvládou jediného národa. Také neschvaloval Hitlerovu krvavou čistku „levého křídla“ NSDAP (Röhmovy SA) ani ústupky „reakcionářskému“ Generálnímu štábu Wehrmacht či velkokapitálu.

Když se smířil s neschopností Francouzů provést svou vlastní revoluci, dospěl k přesvědčení, že jim musí být vnucena zvenčí.

Podobně jako americký Sever donutil Jih vytvořit federativní Spojené státy, věřil v uskutečnitelnost Spojených států evropských skrz německý diktát.

V tomto duchu se ujal redigování nejprestižnějšího francouzského časopisu *Nouvelle Revue française*, začal psát pravidelné příspěvky pro Doriotův *Révolution nationale*, podílel se na různých aktivitách, směřujících k ospravedlnění „kolaborantských“ ideálů a doufal, že Hitler sjednotí Evropu uskutečněním revolucí podobných té, která po roce 1933 vzkřísila Německo.

Hýčkal si naději, že se německý diktátor stane Augustem politicky jednotné Evropy.

A znovu se dočkal zklamání.

Zkraje roku 1942 – více než rok před Stalingradem a Kurskem – si uvědomil, že Německo bude ve válce poraženo.

Co hůř: došlo mu, že Hitler nemá sebemenší zájem na skutečné spolupráci či revoluci.

Prakticky v celé okupované Evropě si „syn rakouského celníka“ zvolil spolupráci s konzervativci a reakcionáři, zatímco fašističtí revolucionáři ve Francii, Belgii, Maďarsku, Rumunsku a jinde byli buď potlačeni nebo marginalizováni. (Neškodný Quisling pak nebyl než výjimkou potvrzující pravidlo.)

Hitlerova neschopnost či neochota sjednotit Evropu a provést socialistickou revoluci však představovala pro Drieuho víc než zklamání: šlo o předzvěst porážky. Jak argumentoval v prosinci 1943 v *Révolution nationale*, Německo bude evropské, nebo nebude vůbec – což se postupně zdálo stále pravděpodobnější.

Drieuho geopolitické spisky z období 1941-1944 prozrazují pronikavějšího ducha, než většina angloamerických děl té doby, ovšem rozvíjející se kritika Hitlerova konzervativního pangermanismu a jeho ničivého vlivu na osudy Osy byla z větší části rezervována pro nevydané práce (přestože několik kritických článků cenzurou prošlo).

V posmrtně vydaném *Récit secret* (1951), 7] se bez obalu přiznává, že „v tom, co jsem (v tom období) řekl a napsal, jsem se zdržel zdůrazňování plného rozsahu mého pohrdání Hitlerem, který neškodil Evropě o nic méně než její nepřítel.“

Ze zveřejněných i do šuplíku psaných prací se dovídáme, že Drieu opustil veškeré naděje v Německem vedenou evropskou federaci. Němci si podle něj naprosto neuvědomovali rozsah stávajících úkolů: Do deníku si zapsal: „Poznal jsem Němce dost na to, abych je považoval za stejné idioty jako Francouze.“

Německá vojenská strategie nebyla jen špatně pojatá (ponechání angloamerické přítomnosti ve Středomoří), ale také postrádala jakékoliv politické myšlení, když se „Spoluevropany“ nakládala jako s podlidmi namísto toho, aby v okupované Evropě zopakovala politiku, která přivedla pod nacistickou vlajku německé masy a také zaměnila vojenské cíle za politické imperativy (jako by to první nebylo – *pace* Clausewitz – jen pokračováním druhého).

Dospěl k závěru, že Hitler v sobě měl příliš mnoho z nacionalisty 19. století – neschopen se poučit z lekcí roku 1914 a reagovat na změny a nová nebezpečí evropskému přežití – než aby se vypořádal s výzvami století 20.

Drieu vytušil, že německý fašismus – více konzervativní než revoluční – „umírá na bázlivost.“

Stále odcizenější okupantům a posedlý nastávající zkázou Evropy se Drieu odmítl distancovat od kolaborace, stejně jako odmítl hledat útočiště ve Švýcarsku či jinde, když se mu k tomu v roce 1943 nabídla možnost. Považoval to za otázku cti.

Nejzajímavější na Drieuho válečném evropanismu byl jeho narůstající obdiv stalinistického Ruska, jehož vojenská statečnost a vůle k moci se ukazovala být nadřazena té německé.

Drieu ke komunismu dlouhodobě pociťoval ambivalenci. Marxismus odmítl coby plytkou ideologii, jejíž jednoduchost možná imponuje masám, ale uráží kritického ducha; stejně tak viděl marxistický „kult výroby“ jako druhou stranu mince buržoazního materialismu.

A podobně jako evropská Nová pravice dneška věřil, že skutečné revoluce se rodí z radikální transformace hodnot, nikoliv z marxisty propagovaných socioekonomických změn. Proto pro něj byl jediným moderním revolucionářem Nietzsche.

Proto tvrdil, že Moskva se řídí spíše Nietzscheho zásadami spíše než těmi židovského Porýňana.

Zároveň si mezi komunisty všímal přítomnosti energického, odvážného, protiburžoazního ducha podobného fašistickému, což z komunismu činilo další alternativu evropské dekadenci.

Proto pro něj nebyl ruský „národní komunismus“ strašákem, jakého z něj dělají někteří

američtí a evropští konzervativci, ale spíše silou slovanského sebeurčení.

S perspektivou brzké porážky fašismu si uvědomoval, že sovětská autokracie brzy bude osamoceně stát proti plutokratickým demokraciím, předvoji moderního úpadku.

Jelikož Anglo-Američané nedosahovali vojenské kapacity Ruska, Drieu přecenil sovětskou sílu a uvažoval, že by Rudá armáda mohla dobýt celou Evropu, a tak přinést kontinentu jednotu pod srpem a kladivem.

V každém případě upřednostňoval Ruskem ovládanou Evropu před amerikanizovanou, jelikož Amerika (*coby un résidu de bagnards évadé, de transfuge de tout, de planqués . . . [qui] passé directement de la barbarie à la décadence*) nebyla ani rasou ani kulturou, ale masou *métisses* (míšenců), nenávidících evropského ducha.

Koncem roku se byla bohužel červená nit Drieuho evropské revoluce, táhnoucí se celým jeho dospělým životem, přetržena.

Síly kapitalismu, fašismu a komunismu, k nimž postupně vzhlížel, nedokázaly stvořit alternativu k vládnoucímu rozkladu.

Snad ani netřeba dodávat, že dnešní EU je ubohou karikaturou jeho vize.

To, že vyhlídky francouzského i evropského přežití se od jeho smrti výrazně snížily a že Evropa je na „nejlepší“ cestě stát se afroasijskou kolonií nespíš svědčí o smysluplnosti jeho kontinentální vize a o stále platném imperativu uskutečnění revoluce, jež by osvobodila Evropu od korupce, stagnace a úpadku mužnosti – „dekadence“ – ohrožujících jedinečné evropské životní formy.

Poznámky:

- 1] Pierre Drieu La Rochelle, *Journal 1939–1945*, ed. Julien Hervier (Paris: Gallimard, 1992).
- 2] Pierre Drieu La Rochelle, *Gilles* (Paris: Gallimard, 1939).
- 3] Pierre Drieu La Rochelle, *Mesure de France* (Paris: Grasset, 1922).
- 4] Pierre Drieu La Rochelle, *L'Europe contre les Patries* (Paris: Gallimard, 1931).
- 5] Pierre Drieu La Rochelle, *Genève ou Moscou* (Paris: Gallimard, 1928).
- 6] Pierre Drieu La Rochelle, *Socialisme fasciste* (Paris: Gallimard, 1934).
- 7] Pierre Drieu La Rochelle, *Récit secret, Journal 1944-1945, Exorde* (Paris: Gallimard, 1951).

Úvaha Michaela O'Meary The European Revolution of Drieu La Rochelle vyšla na stránkách Counter-Currents Publishing.